

Taristuministri määruse „Jäätmetekke ja pakendamise vältimise ja vähendamise ning korduskasutuse edendamiseks toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Taristuministri määrusega „Jäätmetekke ja pakendamise vältimise ja vähendamise ning toodete korduskasutuse edendamiseks toetuse andmise tingimused ja kord perioodil 2021–2027“ (edaspidi ka *TAT*) reguleeritakse toetuse andmise tingimusi „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ raames jäätmetekke ja pakendamise vältimise ja vähendamise ning toodete korduskasutuse edendamiseks.

Määrus kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel ja kooskõlas Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ § 41 lõikega 1.

Eelnõu ja seletuskirja on koostanud Kliimaministeeriumi ringmajanduse osakonna nõunik Laurina Šinkejeva (teenistussuhe lõppenud), ringmajanduse ja finantseerimise valdkonna juht Toomas Luhse (e-post toomas.luhse@kliimaministeerium.ee, tel 605 4315) ja finantsosakonna struktuuritoetuste nõunik Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi on teinud SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Määruse eelnõu õigusekspertiisi on teinud Kliimaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948). Eelnõu ja seletuskirja on keeletoimetanud Justiitsministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse keeletoimetaja Moonika Kuusk (e-post moonika.kuusk@just.ee, tel 5886 1210).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb 24 paragrahvist, mis on liigendatud seitsmesse peatükki. Peatükid jagunevad järgmiselt:

1. Üldsätted
2. Toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr
3. Nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele
4. Toetuse taotlemine ja taotluste menetlemine
5. Toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused
6. Toetuse maksmine ja kasutamine
7. Finantskorrektsioonid ja vaided

Eelnõu 1. peatükk sisaldab üldsätteid.

Paragrahvi 1 lõikes 1 kirjeldatakse, millist poliitikaeesmärki aitab eelnõukohane määrus saavutada.

Lõige 2 sätestab, millise programmi alusel toetust eraldatakse ning millist tulemust meede aitab saavutada. Toetust antakse Ühtekuuluvusfondist Eesti riigi aastate 2024–2027 eelarvestrateegia

programmi keskkonnakaitse ja -kasutuse meetme „Ringmajanduse korraldamine“ tegevuse „Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine“ tulemuste saavutamiseks.

Lõike 3 kohaselt kajastatakse toetus perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetmete nimekirjas meetmes number 21.2.4.1 „Ringmajanduse korraldamine“ ja sekkumises nr 21.2.4.13 „Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine“.

Lõikes 4 täpsustatakse, et toetatavate tegevuste valimiseks kasutatavad valikukriteeriumid ja -metoodikad vastavad Vabariigi Valitsuse 12. mai 2022. a määruse nr 55 „Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ (edaspidi *ühendmäärus*) §-le 7.

Seirekomisjoni 31.05.2022 kinnitatud (muudetud 12.04.2023 ja 16.05.2024) „Läbivad valikukriteeriumid, mida kohaldatakse kõikidele ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 rakenduskava poliitikaeesmärkidele ning nende raames toetatavatele meetmetele“ punkti 3 kohaselt vastavaks tunnistatud projekte hinnatakse viie kriteeriumiga. Need on järgmised:

- 1) projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele;
- 2) projekti põhjendus;
- 3) projekti kuluefektiivsus;
- 4) toetuse taotleja suutlikkus projekt ellu viia;
- 5) projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega.

Nimetatud nõude täitmisega seotud detailne info tuuakse välja määruse eelnõu § 15 lõikes 1.

Kliimaministeeriumi moodustamisega ei planeeritud eraldi riiklikku keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD). Seirekomisjoni kinnitatud esimese valikukriteeriumi „projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega“ täitmise tagab valdkondliku arengu sihtide seadmisel vastava valdkonna strateegiline arengudokument („Riigi jäätmekava 2023–2028“) ning toetuse panustamine „Eesti 2035“ sihti.

Pärast Kliimaministeeriumi moodustamist hakati koostama ministeeriumi terviklikku strateegilist vaadet, mille tulemusena moodustati kaks tulemusvaldkonda: 1) kliima, energeetika ja elurikkus; 2) elukeskkond, liikuvus ja merendus. Kliima, elurikkuse, kiirguse ja välisõhu teemad on kliima, energeetika ja elurikkuse tulemusvaldkonnas. Ringmajanduse, jäätmete, mere ja vee teemad on elukeskkonna, liikuvuse ja merenduse tulemusvaldkonnas. Ruumiandmed ja maa korralduse teemad liikusid Kliimaministeeriumi moodustamisel Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumisse. Veel ei ole otsustatud, millised uued riiklikud (valdkondadeüleised) arengukavad Kliimaministeeriumi teemasid katma hakkavad ja millal uusi riiklikke arengukavasid koostama hakatakse.

Toetuste planeerimisel ja andmisel lähtutakse valdkondliku arengu tagamisel „Eesti 2035“ riigi eelarvestrateegia 2024–2027 keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi kooskõlast Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega (määruse eelnõus on need sätestatud § 3 lõigetes 3 ja 4 ning seda hinnatakse eelnõu §-s 14) ja rakenduskavas seatud erieesmärgi ning poliitikaeesmärgi saavutamiseks „Riigi jäätmekavast 2023–2028“ (seda hinnatakse eelnõu §-s 14).

„Eesti 2035“ arengukava koostamisse kaasati laiem avalikkus nn arvamusrännaku vormis, kus kõigil huvilistel oli võimalus üleriigilise strateegia kujundamisel kaasa rääkida. Lisaks

tutvustati plaanitavaid rakenduskavakohaseid sekkumisi 2022. aasta sügisel suuremates linnades üle Eesti.

Tegevus toetab ka „Kliimapoliitika põhialused aastani 2050“ eesmärkide saavutamist. Selle dokumendi punkti viis kohaselt seotakse majanduskasv lahti esmase tooraine kasutamise kasvust ressursitõhusa ringmajanduse edendamise kaudu, arvestades säästva arengu eesmärke ning eelkõige säästva tootmise ja tarbimise põhimõtteid. Soodustatakse uudsete, sealhulgas ressurside taaskasutamisel põhinevate ärimudelite kasutuselevõttu. Tegevus panustab „Riigi eelarvestrateegia 2024–2027“ keskkonnakaitse ja -kasutuse programmi eesmärki „Ringmajanduse korraldamine“, mille kohaselt on valdkonna kitsaskoht jäätmete ringlusse võtmise jätkuvalt madal määr. 2022. aasta seisuga on olmejäätmete ringlussevõtu osakaal olmejäätmete kogumassist 30,3% ning 2027. aasta sihttase on 55%. 2022. aasta seisuga on ringleva materjali määr 16% ning 2027. aasta sihttase on 21%.

Toetuse andmise tingimused on kooskõlas eelnimetatud strateegiatega ning suunatud nimetatud eesmärkide saavutamisse. Toetuse andmise tingimused on kooskõlas „Riigi jäätmekava 2023–2028“ strateegiliste eesmärkidega, eelkõige panustatakse jäätmekava erieesmärki 3.1: kestlik ja teadlik tootmine ja tarbimine ning jäätmetekke vältimine ja korduskasutuse edendamine. Samuti panustatakse tegevustega riiklike sihtmäärade saavutamisse. Eelkõige on riigil probleemid olmejäätmete, sh pakendijäätmete ringlussevõtu sihtmäärade täitmisega. Pakendite ringse disaini arendamise kaudu panustatakse ka sihtmäärade saavutamisse. Samuti panustatakse järgnevasse erieesmärkidesse: 1) vähendada pakendijäätmete teket inimese kohta 2028. aastaks vähemalt 5% võrreldes 2018. aastaga; 2) vähendada ühekordselt kasutatavate plastist toidupakendite ja joogitopside tarbimist 2026. aasta lõpuks 25% võrrelduna 2022. aastaga. Nendel erieesmärkidel on mh oma roll kliimaeesmärkide saavutamisele kaasaaitamisel. Toidujäätmete tekke vähendamine, ringse pakendidisaini edendamine ja korduskasutuspakendite kasutamise võimaluste laiendamine aitab vähendada kasvuhoonegaaside heidet. Et aidata kaasa eesmärkide saavutamisele, tuleb suurendada kohalike ressurside väärindamist, tagades samal ajal nende jätkusuutliku ning kliima- ja elurikkuse mõjusid arvestava kasutuse. See omakorda tõhustab loodusressursside kasutamist ja aitab vähendada jäätmete teket.

Lõikes 5 antakse teada, et kavandatava määruse alusel ei toetata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1058 artiklis 7 nimetatud tegevusi. Toetust makstakse Ühtekuuluvusfondist, arvestades, et toetada ei saa Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi, artikli 7 alusel.

Paragrahv 2 tuuakse välja eelnõukohases määruses toodud terminid.

Punktides 1–17 täpsustatakse terminid määruse tähenduses, et oleks võimalik sätestada ja piiritleda rahastatavad tegevused, nende prioriteetsus ning projekti panus meetme eesmärkidesse.

Punktis 1 selgitatakse, et *abikõlbliku kulu* aluseks olev tegevus peab olema tehtud ja kuludokument tekkinud abikõlblikkuse perioodil. Kulu aluseks olev tegevus peab olema kooskõlas kehtiva õigusega, eelkõige ühendmääruse ja käesoleva määrusega.

Punktis 2 selgitatakse, et *abikõlblikkuse periood* on ajavahemik, kui projekti toetatavad tegevused algavad ja lõpevad ning projekti tegevuste elluviimiseks vajalikud abikõlblikud kulud tekivad.

Punktis 3 selgitatakse, et *alginvesteering* on investeering, mis vastab Euroopa Komisjoni määruse (EL) nr 651/2014 (ELT L 187, 26.06.2014, lk 1–78) EL-i aluslepingu artiklite 107 ja

108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (edaspidi *üldine grupierandi määrus*), artikli 2 punktis 49 esitatud definitsioonile.

Punktis 4 selgitatakse, et „*ei kahjusta oluliselt*“ *põhimõte* on põhimõte, mille kohaselt ei tekitata Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud olulist kahju ühelegi artiklis 9 sätestatud keskkonnaeesmärgile. Põhimõte tähendab, et toetatavad tegevused ei või oluliselt kahjustada ühtegi kuuest keskkonnaeesmärgist, milleks on kliimamuutuste leevendamine, kliimamuutustega kohanemine, vee- ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse, üleminek ringmajandusele, saastuse vältimine ja tõrje, elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine.

Punktis 5 selgitatakse, kes on eelnõukohase määruse mõistes ettevõtja. Ettevõtja on majandustegevuses osalev isik, kes pakub kaupu või teenuseid, sõltumata tema juriidilisest vormist või asutamise viisist. Konkurentsiseaduse § 2 tähenduses ja riigihangete seaduse § 4 punkti 4 tähenduses on ettevõtja nii äriühing kui ka riik ja KOV ehk kõik isikud, kes tegutsevad kaubaturul, majandus- või kutsetegevuses või ettevõtja huvides. Kaubaturu mõiste on sisustatud konkurentsiseaduse §-s 3 ning kaubad § 1 lõikes 1. Kui isikule antav toetus on riigiabi või vähese tähtsusega abi, siis selline isik on kindlasti ettevõtja konkurentsiseaduse tähenduses. Kui isikule antav toetus ei ole riigiabi ega vähese tähtsusega abi, siis see ei välista asjaolu, et isiku tegevus allub konkurentsioigusele.

Punktis 6 toodud *innovatsioon* on uute ideede ja teadmiste kasutamine uudsete lahenduste rakendamiseks, mis hõlmab toodete ja teenuste väljatöötamist ning uuendamist (tooteinnovatsioon), vastavate turgude hõivamist ja laiendamist (turuinovatsioon), uute tootmis-, tarne- ja müügimeetodite loomist ning juurutamist (protsessiinnovatsioon), uuendusi juhtimises ja töökorralduses (organisatsiooniinnovatsioon) ning töötingimuste ja personali oskuste arendamist (personaliinnovatsioon).

Punktis 7 selgitatakse *kliimakindluse tagamise* mõistet. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda ühendmääruse lisast 3. Kliimakindluse tagamise hindamise andmekoosseisule kohaldatakse ühendmääruse lisa 3 B-osa.

Taristu on näiteks hooned, võrgutaristu (nt elektrivõrgud, veetaristu), jäätmete käitlussüsteemid, muud materiaalsed varad. Kliimakindlus tuleb tagada selliste taristuprojektide puhul, mille alusel rajatakse uus taristu või uuendatakse või laiendatakse olemasolevat taristut. Nende projektide korral on vaja arvestada energiatõhususe esikohale seadmise põhimõttega, mis tähendab, et taristuprojektid peavad suurendama energiatõhusust, et hoida kokku energiakulu ning toetada kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamist.

Punktis 8 selgitatakse, et *projekt* on kindlaks määratud tulemuse, eelarve ja piiritletud ajaraamiga tegevus või seotud tegevuste kogum, millega kaasnevate kulude hüvitamiseks toetust taotletakse või kasutatakse.

Punktis 9 selgitatakse, et *projekti kogumaksumus* on projekti elluviimiseks tehtavate abikõlblike ja abikõlbmatute kulude kogusumma. Projekti kogumaksumus on välja toodud taotluses ja toetuse andmise otsuses.

Punktis 10 toodud *ressursside* termin katab tootmises kõiki kaupade ja teenuste valmistamiseks vajalikke tootmistegureid, sh toore, energia, vesi, jäätmed.

Punktis 11 selgitatakse, et *ressursitõhusus* on toodanguüksuse tootmiseks vajalike sisendite koguse vähendamine või esmaste sisendite asendamine teisest sisenditega.

Punktis 12 selgitatakse, et *suurettevõtja* on ettevõtja, kes ei vasta väikese või keskmise suurusega ettevõtja mõistele.

Punktis 13 selgitatakse, et *uut majandustegevust soodustav alginvesteering* on investeering, mis vastab üldise grupierandi määruse artikli 2 punktis 51 esitatud definitsioonile.

Punktis 14 selgitatakse, et väikese või keskmise suurusega ettevõtja on ettevõtja konkurentsiseaduse § 2 mõistes ja vastab üldise grupierandi määruse lisas I sätestatud kriteeriumidele.

Punktis 15 selgitatakse, et *ümberpaigutamine* on sama või sarnase tegevuse või selle osa üleviimine ühest Euroopa Majanduspiirkonna (edaspidi EMP) lepingu osalisriigi ettevõttest teise EMP lepingu osalisriigis asuvasse ettevõttesse, kuhu toetatav investeering tehakse. Ümberpaigutamine toimub siis, kui toode või teenus täidab nii algses kui ka toetatavas ettevõttes vähemalt osaliselt sama otstarvet ja vastab sama liiki tarbija nõudmistele või vajadustele ning EMP lepingu osalisriigis asuva abisaaja ühes ettevõttes lähevad samas või sarnases tegevusalas kaduma töökohad.

Punktis 16 selgitatakse, et määruse tähenduses mõeldakse *Tallinna regiooni* all Tallinna linna, Maardu linna, Harku valda, Saue valda, Saku valda, Kiili valda, Rae valda, Jõelähtme valda, Viimsi valda.

Punktis 17 selgitatakse, et määruse tähenduses mõeldakse *Tartu regiooni* all Tartu linna haldusüksusena.

Paragrahvis 3 sätestatakse toetuse andmise eesmärk ning toetuse oodatav tulemus.

Toetuse andmine on suunatud Eestis toidujäätmete tekke vähendamisele, ringse pakendidisaini edendamisele ja korduskasutuspakendite kasutamisevõimaluste laiendamisele. Toidujäätmed ja pakendijäätmed moodustavad suure osa igapäevastest jäätmetest, mis omakorda mõjutavad negatiivselt keskkonda ja suurendavad ressursside ebaefektiivset kasutamist. Jätkusuutliku arengu ja keskkonnahoiu põhimõtetest lähtuvalt on vajalik toetada ettevõtmisi ja projekte, mis aitavad vähendada tekkivaid jäätmeid ning arendada keskkonnasõbralikke lahendusi.

Toetuse andmise tulemusena oodatakse konkreetseid edusamme toidujäätmete tekke ja pakendijäätmete vähendamisel, samuti ringmajanduse põhimõtete rakendamist pakendite disainis ja korduskasutuspakendite laialdasemat kasutust. Toetuse mõju väljendub nii Eesti keskkonnajalajälje vähenemises kui ka ringmajanduse põhimõtetele põhineva ettevõtluse arendamises. Ringse pakendidisaini juurutamine ja korduskasutuspakendite laialdasem kasutus aitavad vähendada vajadust esmaste ressursside järele ning toetavad kliimamuutuste leevendamise eesmärke.

Vältides ja vähendades toidujäätmete teket on võimalik vähendada toodetava toidu, kasutatava energia, vee, väetiste ja põllumajandusmaa hulka. Kaasneb kokkuhoid mitte ainult nimetatud ressurssidelt, aga ka toidu ja jäätmete transpordilt ning jäätmekäitluselt. Samuti kasutatakse pakendeid üha enam ning selle pidurdamiseks ja pakendite keskkonnamõju vähendamiseks on vaja teha investeeringuid nii pakendite disaini ja tootmisse, sh parandada pakendite ringlussevõetavust, kui ka korduskasutussüsteemidesse. Tegevused aitavad vähendada kasvuhoonegaaside heidet, kuna vähendavad vajadust toota uusi materjale ja tooteid. Sihtrühm on pakendamise vähendamist ja muud jäätmetekke vältimist praktiseerivad ettevõtted ning need, kes soovivad oma lahendusi luua või nende kasutamist laiendada.

EL-i pakendi ja pakendijäätmete määruse kohaselt on vaja täita teise tooraine sihtmäärad pakendites, mistõttu on vaja arendada ringlussevõetava materjali ja selle kasutuselevõtmise tootmisprotsesse. Toetusmeetme vajadus tuleneb ka riigi jäätmekavas märgitud vajadustest ning toetuse andmine panustab riigi jäätmekava eesmärkide saavutamisse. Ressursside tõhusamal kasutamisel ja (toidu)jäätmete tekke vältimisel on oluline mõju kasvuhoonegaaside heite vähendamisele, et aidata kaasa kliimaneutraalsele majandusele, vastupidavusele ja kliimamuutustega kohanemisele.

Toetatakse tegevusi, mis aitavad vähendada pakendijäätmete teket, muuta pakendeid disaini abil jätkusuutlikumaks ja edendada korduskasutuspakendite kasutuselevõttu. Eelnimetatud

tegevuste toetamine on oluline, et Eesti suudaks täita alates 2025. aastast rakenduvaid ringlussevõtu sihtarve (plastpakendi ringlussevõtu sihtarv on 2025. aastal 50%, 2030. aastal 55%, aga 2022. aasta andmete põhjal on see Eestis 44% juures). Lisaks peab Eesti tasuma igal aastal ca 20 mln eurot EL-i nn plastpakendi omavahendi tasu ringlusesse võtmata jäänud plastpakendite eest. Selleks, et oleks võimalik vähendada riigieelarvesse laekuvaid kulusid, on oluline, et turule lastavad pakendid oleksid ringlussevõetavad või korduskasutatavad.

Üleminek ringmajandusele on konkurentsivõime suurendamise ja üleilmsete suundumuste vältimatu eeltingimus. Kavandatud meetmed on kooskõlas 2020. aasta riigiaruandega ja suunatud järgmistele teemadele: 1) olulised investeerimisvajadused ringmajanduses, 2) väike ressursitootlikkus ning 3) suur kodumaine materjalitööstus ja jäätmete käsitamine pärsivad konkurentsivõimet.

Riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030 käsitleb vajadust vältida ja vähendada jäätmeteket ning töötada välja keskkonnahoidliku tehnoloogia investeerimisprogramm. Sekkumiste alus on eesmärk minna 2050. aastaks üle ressursitõhusale kliimaneutraalsele ringmajandusele (nagu on sätestatud lisas D), samuti EL-i uus ringmajanduse tegevuskava ja tööstusstrateegia. Toetatav tegevus aitab saavutada EL-i ringmajanduse tegevuskava eesmärki kiirendada majanduse ümberkorraldamiseks tehtavaid muudatusi, mis on ette nähtud Euroopa rohelise kokkuleppega.

Lõigetes 3 ja 4 kirjeldatakse, et toetatavates tegevustes arvestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 2021/1060 artiklis 9 nimetatud horisontaalsete põhimõtete ja panustatakse Riigikogu otsuse „Riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ heakskiitmine“ (edaspidi *Eesti 2035*) aluspõhimõtete hoidmisesse. Tuuakse välja „Eesti 2035“ siht ja näitajad, millesse määruses kirjeldatud toetatavad tegevused panustavad.

Toetatavad tegevused peavad panustama „Eesti 2035“ sihti „Majandus – Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ja alamsihti „Eesti majandus on tugev ja rahvusvaheliselt konkurentsivõimeline ning leiab uusi äriühinguid“. Eesmärk on uuendusmeelne ja teadmispõhine Eesti majandus, milles kasutatakse uusi tehnoloogiaid ja ärimudeleid ning paindlikke töövorme. Võimalus on luua soodsad tingimused ettevõtluse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks, teadlased ja ettevõtted saavad teha omavahel koostööd. Eesti majanduskeskkonna suund on, et see kutsuks töötama, ettevõtteid asutama või siitkaudu virtuaalselt äri ajama, investeerima, looma ja katsetama uusi lahendusi, millest on kasu ühiskonnale laiemalt.

Määruse nõuetele vastavad projektid aitavad hoida „Eesti 2035“ aluspõhimõtteid ja aitavad kaasa sihi „Majandus – Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ saavutamisele moel, mis toetab keskkonna- ja kliimaeesmärke ning asjakohasel juhul ka tasakaalustatud regionaalset arengut ja võrdseid võimalusi ning ligipääsetavust. Seda tehakse järgmistele näitajatele abil:

- 1) ringleva materjali määr;
- 2) väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest, kohaldub tegevustele väljaspool Harjumaad;
- 3) keskkonnatrendide indeks;
- 4) hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik, kohaldub § 5 lõikes 2 punkti 1 ja 3 tegevuste elluviimise puhul;
- 5) ligipääsetavuse näitaja, kohaldub § 5 lõikes 2 punkti 1 ja 3 tegevuste elluviimise puhul.

Võrdsed võimalused tagatakse sellega, et avalikkusele suunatud projektide elluviimisel arvestatakse erinevate ühiskonnarühmade (nt vanemaealised, eri rahvusest või erivajadusega inimesed) vajaduste ja eripäraga projekti lahenduste väljatöötamisel ja teenuste pakkumisel (nt

juurdepääsu tagamine teenuspunktile, teenuste hinnakujundus jms), et lahendused oleksid kavandatava sihtrühma kõigile liikmetele kättesaadavad ja kasutatavad. Toetatavad tegevused panustavad näitajasse „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“.

Soolist võrdõiguslikkust see määrus ei puuduta, kuna määruse alusel antakse toetust ringmajanduse korraldamiseks, mida ei ole otstarbekas eraldi suunata soolise võrdõiguslikkuse tagamiseks.

Ligipääsetavus tagatakse eelnõukohases määruses § 20 lõikes 7 toodud nõude abil. Toetuse kasutamisel tuleb avalikkusele pakutavates lahendustes ja teenustes ning tegevustes osalemisel tagada ligipääsetavus erivajadustega inimestele. Sealhulgas näiteks ligipääs toidukappidele, jäätmekogumisele, pakendid, toidu annetamine jne. Samuti tuleb tagada, et avalikkusele edastatav info oleks ligipääsetav liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuudega inimestele. Sealhulgas näiteks avalikud üritused, reklaam ja tarbija igasugune teadlikkuse tõstmine. Toetatavad tegevused panustavad asjakohastel juhtudel näitajasse „Ligipääsetavuse näitaja“.

Regionaalarengu toetamiseks arvestatakse kohalike omavalitsuste toetamisel erinevat toetusmäära. Vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest suunatakse toetusteks tootmisüksustesse väljaspool Tallinna ja Tartu regioone. Hinnatakse asjakohastel juhtudel näitajaga „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“. Selle näitaja puhul on kõige halvemas seisus Hiiumaa, Põlvamaa, Valgamaa ja Võrumaa, jäädes 32% ja 35% vahele, samal ajal kui Harjumaal on see näitaja 121% ja Tartumaal 80%. Meetmeid rakendades tuleb püüelda selle poole, et regionaalsed erinevused väheneksid. Osa toetusi suunatakse ka Harjumaale, need projektid selles näitajas ei kajastu.

Kliima- ja keskkonnahoid on väga tähtsad, sest toetatavad tegevused edendavad ressursitõhusale majandusele üleminekut. Toetuse andmise eesmärk on rakendada Eestis ringmajanduse põhimõtteid erinevatel tasanditel. Info sihi ja näitaja kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi).

Projektiga panustatakse „Eesti 2035“ näitajasse „Keskkonnatrendide indeks“ ja „Säästva arengu riikliku strateegia“ näitajasse „ringleva materjali määr“. Viimane näitaja on ka valitsuse tegevusprogrammi mõõdik, mis näitab ringselt kasutatud materjali osatähtsust kogu materjalikasutuses. Keskkonnatrendide indeks näitab paranevate keskkonnatrendide osatähtsust Eesti säästva arengu keskkonna valdkonna näitajates. Keskkonnatrendide indeksisse panustatakse läbi jäätmemajanduse korraldamise, toetatavad tegevused panustavad jäätmetekke vähenemisse ning kontrollitud jäätmetekkesse. Info näitajate kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOS-i).

Toetuse eraldamine ei lähe vastuollu EL-i põhiõiguste harta nõuetega, sh on see kooskõlas põhiõiguste harta jaotisega „Võrdsus“ (artiklid 20–26).

Lõigetes 5 ja 6 kirjeldatakse rakenduskava väljundnäitajasse ja rakenduskava tulemusnäitajasse panustamist tabelis 1 ja 2 toodud andmete põhjal. Iga toetatav projekt peab panustama väljund- ja tulemusnäitajasse. Näitajate sisu ja aruandluse tingimusi kirjeldatakse perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas.

Tabel 1. Meetme nimekirja väljundnäitaja

Perioodi 2021–2027 rakenduskava väljundnäitaja nimetus ja mõõtühik	Algtase ja aasta	2024. a vahesihhi tase	2029. a sihttase	Selgitav teave
--	------------------	------------------------	------------------	----------------

Ringmajanduses toetatavad ettevõtjad (ettevõtjad)	Ei kohaldu	0	50	Rahalist toetust saanud unikaalsete ettevõtete arv. Näitajasse loetakse vaid ettevõtjaid äriseadustiku tähenduses (s.o füüsilisest isikust ettevõtja, osühing, aktsiaselts, täisühing, usaldusühing, tulundusühistu). Näitaja täitmist raporteeritakse pärast projekti tegevuste lõpetamist lõpparuandega.
---	------------	---	----	--

Tabel 2. Rakenduskava tulemusnäitajad

Perioodi 2021–2027 rakenduskava tulemusnäitaja nimetus ja mõõtühik, kood	Alg-tase	Aasta	2024. a vahe-sihitase	2029. a siht-tase	Selgitav teave
Esmase toorme sääst projektidega (tonni aastas)	0	2021	ei kohaldu	2000	Toetatud projekti tulemusel tekkiva esmase toorme sääst ühe aasta kohta. Saavutustaset raporteeritakse üks aasta pärast projekti lõppemist tegelikele mõõdetud andmetele tuginedes. Arvutusmetoodika on leitav KIK-i veebilehelt.

Arvestatakse, et Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027 on programmi rahaliste vahendite (EL) esialgne jaotus sekkumise valdkonna 069 (kaubandus- ja tööstusjäätmete käitlus: vältimis-, vähendus-, sorteerimis-, korduskasutus- ja ringlussevõtumeetmed) järgi.

Lõikes 7 tuuakse välja, et toetuse andmisel on projekti täiendavad spetsiifilised näitajad järgmised: välditud toidujäätmete ja tekkivate toidujäätmete koguse vähenemine tonnides aasta kohta § 5 lõike 2 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul, parandatud ringlussevõetavusega pakendite mass tonnides § 5 lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevuse puhul, vähendatud pakendimass tonnides § 5 lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevuse puhul, kasutatud teisese toorme mass tonnides § 5 lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevuse puhul, jäätmetekke vähenemine tonnides § 5 lõike 2 punktis 3 nimetatud tegevuse puhul.

Paragrahvi 4 lõigetes 1 ja 2 sätestatakse määruse rakendusüksus ja -asutus. Rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus (edaspidi *rakendusüksus*) ning rakendusasutus Kliimaministeerium (edaspidi *rakendusasutus*).

Eelnõu 2. peatükis sätestatakse toetatavad tegevused, kulude abikõlblikkus ja toetuse määr.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse tegevused, mida meetme raames toetatakse.

Lõikes 1 tuuakse välja, millesse peab toetust saav projekt panustama.

Lõikes 2 sätestatakse tegevused, mida toetatakse. Toetust antakse toidujäätmete tekke ja pakendamise vältimise ja vähendamise ning toodete korduskasutuse edendamiseks vajalike tegevuste elluviimiseks.

Toetust antakse järgmistele projektidele:

1) projektidele, mis vähendavad või väldivad toidujäätmete teket Eestis.

Lõike 2 punktis 1 toetatakse tegevusi, mis aitavad vähendada toidujäätmete teket. Toidujäätmete tekke vähendamine aitab vähendada üldiseid jäätmetekke koguseid, sh biojäätmete teket. Erinevates toidutarneahela etappides on võimalus jäätmete teket erinevalt vähendada.

Lisaks tuleneb toetatava tegevuse vajadus lisaks üldisele jäätmetekke vähendamisele „Riigi jäätmekava 2023–2028“ rakenduskava tegevusest „toidujäätmete tekke vältimise kava“. Vastavalt toidujäätmete tekke vältimise kava punktile 6 on planeeritud kujundada ja luua rahastusmeetmed, et vältida toidujäätmete teket.

Et liikuda ÜRO kestliku arengu eesmärgi 12.3 poole, on Euroopa Komisjon teinud ettepaneku jäätmete raamdirektiivi muudatusteks, mille kohaselt seatakse liikmesriikidele konkreetsed toidujäätmete tekke vähendamise eesmärgid. Muudatusettepaneku alusel on liikmesriikidele seatud eesmärk vähendada toidujäätmete teket 2030. aastaks toidutööstuses ja -tootmises 10% võrreldes 2020. aastal tekkinud kogustega ning kaubanduses, toitlustuses ja kodumajapidamistes 30% võrreldes 2020. aastal tekkinud kogustega. Euroopa Parlament sooviks kehtestada sihtarvud vastavalt 20% ja 40%. Sihtarvud lepitakse eeldatavasti kokku 2025. aastal.

Lisaks tuleb Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna Keskuse (SEI Tallinn) ja Eesti Maaülikooli 2020.–2021. aastal tehtud uuringu „Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toidutarneahelas“¹ soovitustest välja, et tuleks laiendada kiiresti riknevate toiduainete annetamise süsteemi, toetades külmutusseadmete soetamist ja Toidupanga koostöövõrgustiku laiendamist. Jätkuvalt tuleks pakkuda riiklikku, aga ka omavalitsuste toetust Toidupanga jooksvate kulude (sh transpordikulude), infrastruktuuri laiendamise ja uute arendustega seotud kulude katmiseks. Lisaks toodi uuringus välja, et toetada võiks ka muid annetamisele suunatud algatusi, organisatsioone ja projekte. Samal ajal on oluline tagada, et toidu annetamisega seotu oleks läbipaistev ja korrektselt korraldatud. See eeldab, et organisatsioonid, kellele toitu annetatakse, peaksid selgelt ja arusaadavalt näitama, kuhu ja kellele annetatud toit edastatakse.

Toetuse eesmärk on vähendada toidujäätmete teket ning edendada jätkusuutlikke lahendusi, mis aitavad vältida tarbimiskõlbliku toidu raiskamist. Toidujäätmete vähendamine on oluline, et saavutada rohepöörde eesmärgid, kuna toidutootmine ja raiskamine avaldavad keskkonnale suurt mõju, sh kaasnevad kasvuhoonegaaside heitkogused, raisatakse ressursse ja kaob bioloogiline mitmekesisus.

Toetatavad projektid on näiteks digilahendused ja tehnoloogilised uuendused. Need lahendused võivad näiteks aidata planeerida toidukoguseid, jälgida ja optimeerida toidu ladustamise ja tarbimise protsessi, eesmärgiga vähendada toidujäätmete teket.

Toetatavad projektid võivad olla näiteks kaubanduses toidukoguste planeerimise või toidu säilivusaja jälgimise ja haldamise süsteemid, mis kasutavad tehisintellekti ja andmeanalüütikat, või nutikad rakendused, mis aitavad tarbijatel planeerida ja optimeerida toidu ostmist, säilitamist ja tarbimist. Seega toetatakse protsessides selliste info- ja kommunikatsioonitehnoloogia lahenduste kasutuselevõttu, mille tagajärjel tekib vähem toidujäätmeid.

¹ „Toidujäätmete ja toidukao teke Eesti toidutarneahelas“, uuringu lõpparuanne <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2021/05/toidujaatmete-ja-toidukao-teke-eesti-toidutarneahelas-2021.pdf>.

Toetatavad on ka projektid, mis loovad või arendavad platvorme ja süsteeme, mis võimaldavad tarbijatel ja ettevõtetel annetada või muul viisil ümber jaotada toitu, mis muudu läheks raisku (toidujagamist edendavad projektid). Näiteks toetatakse toidujagamiskappide rajamist, kohalike toidupankade, kirikute või heategevusorganisatsioonidega seotud toidujagamisalgatuse ning veebiplatvorme ja digilahendusi, mis aitavad edendada toidujagamist ja vähendavad toidujäätmete teket. Samuti toetatakse nutikaid lahendusi, mis vähendavad toitlustussektoris ja kaubanduses toidujäätmete teket, sh et suunata üle jääv toit annetusteks ja/või toidujagamisalgatustele, näiteks toitlustusasutustele kiirjahutusseadmete hankimise abil. Toidu ümberjagamisel ja annetamisel tuleb järgida kõiki õigusaktidest tulenevaid toiduohutuse nõudeid ning arvestada Põllumajandus- ja Toiduameti veebilehel² toidu ümberjagamise ja annetamise teema all viidatud juhendites tooduga.

2) projektidele, mis parandavad pakendite ringlussevõetavust pakendidisaini rakendamise kaudu Eestis.

Lõike 2 punktis 2 toetatakse tegevusi, mis parandavad ühekordsete pakendite ringlussevõetavust pakendidisaini rakendamise kaudu. Pakendite disainimine selliselt, et neid saaks hiljem jäätmeteks muutumisel ringlusse võtta, on üks tõhusamaid meetmeid parandada pakendiringlust ning suurendada pakendite ringlussevõtu määra. Riigi jäätmekavas on sätestatud eesmärk, et 2030. aastaks on kõik Eesti turule lastavad pakendid kas korduskasutatavad või ringlussevõetavad. Ohutu materjaliringluse suurendamiseks on oluline, et juba pakendite disainimisel ja tootmisel on arvestatud sellega, kui lihtsalt on konkreetne pakend ringlussevõetav või korduvkasutatav, kui pakend pärast kasutamist jäätmeteks on muutunud. Eestis on pakendijäätmete ringlussevõtt korraldatud taaskasutusorganisatsioonide kaudu. Seega peaks pakendiettevõtja enne uue pakendi disainimist konsulteerima taaskasutusorganisatsiooniga, et välja selgitada, kas loodavale või kasutusele võetavale pakendilahendusele on olemas käitusvõimekus ringlussevõtuks. Toetust antakse neile, kes kasutavad pakendeid toote turule laskmiseks ehk pakendavad ja lasevad Eesti turule pakendatud kaupsid. Punktiga 2 toetatakse näiteks seda, kui ettevõtte soovib välja vahetada pakendiliinid või selle osad, et kasutusele võtta või asendada olemasolevad komposiitsed pakendimaterjalid ringlussevõetavate pakendite või pakkematerjalidega (tegevused võivad olla uute pakendamisseadmete soetamine või väljavahetamine, täiendamine ja tehnoloogiate uuendamine). Kui uue pakendidisaini loomisega seotud kulud on tervikliku projekti osa, siis toetatakse ka pakendidisaini.

Toetatava tegevuse alla liigitub ka näiteks projekt, kus pakendiettevõtja olemasoleva ringlussevõetava pakendi väiksema kaaluga ringlussevõetava pakendi vastu välja vahetab ja kui sellise muudatuse jaoks on ettevõttel vaja välja vahetada pakendiliinid või selle osad.

Toetuse abil kasutusele võetud pakendite materjalide valikul ja pakendite disainimisel on abiks pakendite disainijuhend³. Kasutusele võetavad pakendid peavad olema ringlussevõetavad ja seda peab kinnitama vähemalt üks Eesti taaskasutusorganisatsioon.

3) projektidele, mis loovad või laiendavad korduskasutuspakendite kasutamise võimalusi Eestis.

Lõike 2 punkti 3 alusel toetatakse tegevusi, mis loovad või laiendavad korduskasutuspakendite kasutamise võimalusi Eestis. Riigi jäätmekavas on sätestatud eesmärk vähendada pakendijäätmete teket inimese kohta 2028. aastaks vähemalt 5% võrreldes 2018. aastaga ning vähendada ühekordselt kasutatavate plastist toidupakendite ja joogitopside tarbimist 2026. aasta lõpuks 25% võrrelduna 2022. aastaga. Jäätmetekke vältimine on kõige tõhusam

² Toidu ümberjagamise ja annetamine: <https://pta.agri.ee/ettevotjale-tootjale-ja-turustajale/toidu-tootmine/toidu-annetamine>.

³ Pakendite disainijuhend: https://ringmajandus.envir.ee/sites/default/files/Pakendite%20disainijuhend_2022.pdf.

viis, kuidas parandada ressursitõhusust ja vähendada jäätmete mõju keskkonnale. Seepärast on oluline, et ettevõtjad rakendaksid asjakohaseid meetmeid jäätmetekke vähendamiseks, kõrvaldades kasutusest liigsed pakendid ja lõpetades teatavate pakendivormide kasutamise, pikendades pakendite kasutusiga, disainides tooted või müügistrateegiad ümber nii, et ei oleks vaja kasutada pakendit või pakenditaks vähem, seda ka hulгимүүgi korral, ning minnes ühekorrapakenditelt üle korduskasutuspakenditele.

Toetatavad projektid hõlmavad tegevusi, mis aitavad luua ja laiendada korduskasutuspakendite süsteeme ning muuta need tarbijate ja ettevõtete jaoks mugavamaks ja atraktiivsemaks. Süsteemi loomine on korduskasutuspakendite toimimise alus, tagades tarbijatele lihtsa ja tõhusa viisi pakendite kasutamiseks ja tagastamiseks. Toetuse saajad võivad arendada süsteeme, mis hõlmavad pakendite jaotust, kogumist, puhastamist ja ümberjaotamist, et tagada pakendite ringlus ja korduskasutus. Korduskasutussüsteem on organisatsiooniline, tehniline või rahaline korraldus koos stiimulitega, mis võimaldab korduskasutamist kas suletud või avatud tsükli süsteemis, nagu tagatisrahasüsteem, millega tagatakse pakendite kogumine korduskasutamiseks.

Toetatakse tegevusi, mis muudavad korduskasutuspakendite kasutamise tarbijate ja ettevõtete jaoks lihtsamaks ja mugavamaks (kättesaadavamaks). Projektid peavad olema suunatud ühekordselt kasutatavate pakendite asendamisele korduskasutuspakenditega. Samuti toetatakse investeeringuid korduskasutuspakendite tagastamise ja logistikataristu arendamisse (sh nendega seotud IT-arendused ja pesuliinide paigaldus). Selle eesmärgi saavutamisele aitab kaasa korralik ja toimiv infrastruktuur pesemiseks ja laiali jagamiseks ning logistika tagasivõtuks, mis on kasutajale mugav ning millel on tagastamise stiimul.

Toetatav tegevus on näiteks pakiautomaatides korduskasutuspakendite kasutuselevõtmine, samuti toidutööstuses korduskasutuspakendite kasutamine toidu pakendamisel. Kogukondlikud korduskasutuspakendite lahendused, nt suurlinnadest eemal või linnaosa tasemel kogukondlik korduskasutuse edendamine, millega erinevad osapooled on hõlmatud, on samuti näited projektidest, millele saab selle sätte alusel toetust taotleda.

Toetatakse ka projekte, mis keskenduvad korduskasutuspakendite kasutamisele avalikel üritustel, toidupoodides, restoranides ja teistes müügipunktides, sh e-kaubanduses. Kogumissüsteemid hõlmavad lahendusi, mis võimaldavad tarbijatel lihtsasti korduskasutuspakendeid laenata ja tagastada. Tõhusa kogumissüsteemi loomine tagab pärast kasutamist korduskasutuspakendite tagasijõudmise ringlusse.

Võimalike projektide raames võidakse kasutada ka spetsiaalseid puhastusliine, et tagada korduskasutuspakendite ohutus ja kvaliteet pärast iga kasutuskorda. Puhastusliinid peavad toidupakendite (sh toidunõude ja söögiriistade) puhul vastama toiduhügieeni standarditele ja olema ressursisäästlikud.

Abikõlblik on korduskasutuspakendi disainimine siis, kui on ära tõendatud, et see panustab tervikliku korduskasutussüsteemi rajamisse. Terviklahenduse all on mõeldud, et pakend läheb kasutusse ja on sobilik korduskasutamiseks piisav arv kordi, et selle keskkonnamõju on selgelt väiksem kui ühekordselt kasutataval pakendil, ja et oleks läbi mõeldud kogu tegevusahel (nt tootmine, kasutus, kogumine, pesemine, tagasi ringlusse suunamine, andmete kogumine, toote eluea lõppedes selle käitlemine jne). Näiteks kuulub toetatava tegevuse alla tagatisrahaga pakendite süsteemi loomine jaekettides korduskasutatavate karpide (sh oma jaekettide tootmistes) kogumiseks läbi kasutusel olevate või uute taaraautomaatide või kiibisüsteemi loomine koos korduskasutuse võimalusega. Oluline on tegevuse piirkondlikult laialdane mõju ja ristkasutuse võimaldamine.

Toetuse abil kasutusele võetud pakendite materjalivalikul ja pakendite disainimisel on abiks pakendite disainijuhend³.

Lõike 3 kohaselt tuleb lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevuse puhul taotlejal esitada Eesti taaskasutusorganisatsiooni kinnituskiri pakendi ringlussevõetavuse kohta. Taaskasutusorganisatsiooni kinnitusest peab nähtuma, kas pakendid on selle organisatsiooni poolt ringlusse suunatavad ning kes on pakendite ringlusse võtja.

Lõikes 4 tuuakse välja, et paragrahvi lõikele 2 vastavad projektid ei tohi piirduda üksnes analüüside, disaini, teavitamise või IT lahendustega. Projekti terviklahendused võivad sisaldada eelnevaid tegevusi, kuid nende projekti tulem peab sisaldama kasutatavaid materiaalseid tulemusi või reaalseid käegakatsutavaid väljundeid. Need tegevused on abikõlblikud juhul kui need on kasutatavad toetatavate tegevuste tulemuste saavutamiseks. Toetuse tulemusel peab Eestis vähenema toidujäätmete teke või turule lastakse pakendeid, mille pakendidisainis on lähtunud ringmajanduse põhimõtetest või korduskasutuspakendid on laialdasemalt kasutusel.

Toetust antakse projektidele, mille otsene tulemus on jäätmetekke vähenemine. Abikõlbmatud kulud on ainult immateriaalse vara loomisele suunatud tegevused, nt disaini- ja IT-lahendused, kui projekti raames ei ole planeeritud neid tegevusi füüsiliselt ellu viia ning tegevuse tulemusel ei vähene otseselt jäätmete teke.

Lõikes 5 on toodud, et lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevused ei hõlma ainult pakendite tootmist. Toetust antakse neile pakendiettevõtjatele, kes nii pakendavad kui lasevad Eesti turule pakendatud kaupsid.

Lõikes 7 kirjeldatakse, et toetatavad tegevused on üldiselt kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“ tuleb tõlgendada taksonoomiamääruse (852/2020) artikli 17 tähenduses. Selle kohaselt on investering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt“ (ingl *do no significant harm* ehk DNSH) ühtegi kõnealuses määruses sätestatud keskkonnanäesmärki. Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüsi tegi Rahandusministeeriumi tellimisel Hendrikson & Ko. Analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meetmed on kooskõlas DNSH printsiibiga.

Taksonoomiamääruse artiklis 17 on määratletud, mida tähendab keskkonnanäesmärkide oluline kahjustamine. Selleks, et määrus vastaks „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttele, ei tohi toetatav tegevus kahjustada järgmisi keskkonnanäesmarke:

1) *kliimamuutuste leevendamine*: tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet. Toetatavad tegevused ei tekita eeldatavalt kahju hinnatavale eesmärgile, neil puudub negatiivne mõju kliimamuutuste leevendamisele, pigem on mõju positiivne. Väiksemast ressursivajadusest tingituna, kasutades ringlussevõetud materjale ja korduskasutades väheneb vajadus toota uusi materjale, mille tootmisega kaasneks kasvuhoonegaaside heide. Toidujäätmete tekke ennetamisega väheneb vajadus toidu tootmiseks, mis vähendab kasvuhoonegaaside heidet, samuti vähenevad toidujäätmete käitlemisega kaasnevad mõjud;

2) *kliimamuutustega kohanemine*: tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele. Määruse alusel toetatavatel tegevustel puudub otsene mõju kliimamuutustega kohanemisele;

3) *vee- ja mereressursside kestlik kasutamine ja kaitse*: tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas

pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali või mereala head keskkonnaseisundit. Määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki, pigem on mõju positiivne, sest tänu ringmajandusele väheneb ka uute pakendite tootmisel veekasutus. Toidujäätmete ja toidukao teket vähendavad lahendused aitavad paremini ära kasutada olemasolevat toitu ning väheneb vajadus toota suuremas koguses toitu, millega kaasneks ka suurem veekasutus. Pakendite parem ringlussevõtt ning ringlussevõetud materjalidest pakendite tootmine vähendab vajadust toota uusi materjale, millega kaasneks ka suurem veekasutus. Korduskasutuspakendite kasutamise lahenduste loomine võib teatud juhtudel tuua kaasa suurema veekasutuse. Toetatakse projekte, kus vett kasutatakse säästlikult ning jälgitakse, et saasteained ei satuks veekogudesse; taotleja esitab vastavad selgitused;

4) *ringmajandus, sh jäätmetekke vältimine ja jäätmete ringlussevõtt*: tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda. Määruse tegevustel on positiivne mõju. Määruses kirjeldatud toetatavate tegevuste rakendamisega ehk toidujäätmete tekke ennetamisega väheneb toidujäätmete hulk. Korduskasutuspakendite kasutuselevõtt vähendab pakendite teket ja ringlussevõetava materjali sisaldus pakendis vähendab toormaterjali kasutust. Monomaterjalist pakend on ringlussevõetav;

5) *saastuse vältimine ja tõrje*: määruse raames toetatavad tegevused ei kahjusta seda eesmärki. Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse. Ringmajanduse rakendamisel väheneb reostuse oht, kuna korduskasutades ja jäätmeteket ennetades tekib jäätmeid vähem;

6) *elurikkuse ja ökosüsteemide kaitse ja taastamine*: tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust. Määruse raames toetatavatel tegevustel on kaudne positiivne mõju. Tänu ringmajanduse rakendamisele väheneb uue ressursi hankimise vajadus ja korduskasutades väheneb võimalike jäätmete keskkonda sattumise oht ja sellega seoses mõju looduskeskkonnale.

Eespool toodud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega. Kliimaministeerium tegi analüüsi ise ning võttis aluseks ka perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava „ei kahjusta oluliselt“ analüüsi. Seega taotlejal ei ole vaja teha täiemahulist DNSH hindamist. Taotleja kinnitab, et tegevused on kooskõlas põhimõtetega „ei kahjusta oluliselt“ ning lõike 2 punkti 3 tegevuse puhul tuleb esitada selgitused vee kasutamise kohta.

Lõike 8 kohaselt tuleb lõike 2 punkti 3 tegevuste puhul jälgida, et vett kasutatakse säästlikult ja saasteained ei satuks keskkonda; selle kohta tuleb taotlejal esitada vastavad selgitused. Nt selleks, et mikroplast ei satuks keskkonda, peaks hoidma vett võimalikult kaua protsessis ringluses. Tehnika võib olla ka juhtimisvõte (nt keskkonnajuhtimissüsteem), ei pea olema tehnoloogia.

Paragrahvis 6 sätestatakse abikõlblikud kulud.

Lõike 1 järgi on kulu abikõlblik, kui see on kooskõlas ühendmääruse ja kehtestatavas määruses sätestatud tingimustega ja taotluse rahuldamise otsusega. Kulud on abikõlblikud kindlasummalise makse alusel ühendmääruse § 20 lõike 1 punkti 1 kohaselt. Kui projekti kogumaksumus on kuni 200 000 eurot, käsitatakse toetust kindlasummalise maksena ning taotluse rahuldamise otsuses määratakse projekti tulemus ja toetuse summa ühendmääruse § 20 lõike 1 punkti 1 kohaselt. Kindlasummalise makse korral on toetuse summa määramise alus taotlusekohase projekti kogumaksumus, mis on selgunud eelnõu § 11 lõike 2 punkti 8 järgi.

Lõikes 2 määratakse abikõlblikeks nende tegevuste kulud, mis on kirjeldatud eelnõu §-s 5, mis saavutavad sellised tulemused, nagu on kirjeldatud eelnõu §-s 3, ja mis jäävad §-s 9 sätestatud piirmääradesse ning vastavad otsusele, mis tehti taotluse rahuldamisel. Samuti on välja toodud abikõlblikkuse tingimused üldise grupierandi määruse alusel antava riigiabi puhul.

Lõike 2 punkti 11 kohaselt on abikõlblik ka kliimakindluse analüüsi koostamise kulu. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projekti tegevustest tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimaneutraalsuse eesmärgiga. Kliimakindluse tagamiseks tehakse kliimakindluse hindamine ning esitatakse vastav analüüs koos taotlusega. Taristu kliimakindluse tagamise hindamisel tuleb lähtuda ühendmääruse lisast 3, kohaldatakse B- osa. Kliimakindluse tagamise hinnang taristuinvesteeringute puhul, mille kestvus on vähemalt viis aastat, esitatakse rakendusüksuse kehtestatud juhendi kohaselt. Andmekoosseisus kirjeldatakse hindamise dokumentatsiooni sisule esitatavaid minimaalseid nõudeid.

Lõikes 3 määratakse, et kuni 200 000-eurose kogumaksumusega projektide korral on kulud abikõlblikud kindlasummalise makse alusel. Kogusumma arvutab rakendusüksus eelarveprojekti põhjal. Selleks on taotleja esitanud hinnavõrdluse. Hinnavõrdluse tegemiseks esitab taotleja võrreldavad hinnapakumused üksteisest sõltumatult pakkujatel ja pakumuse lähteülesande kirjelduse koos küsitud pakumuste infoga kirjalikku taasesitamist võimaldaval viisil. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakumuste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsi võimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakumustega. Pakumuste võtmise protsess peab olema selge ja läbipaistev, pakumuste esitamiseks tuleb anda piisavalt aega ning taotleja peab tehtud päringud dokumenteerima, et tagada kontrolljälje olemasolu (sh võimalike auditite raames). Kindlasummalise makse suuruse määrab rakendusüksus taotluse rahuldamise otsuses, lähtudes taotleja koostatud ja põhjendatud projekti eelarvest.

Lõikes 4 loetletakse kulud, mis ei ole abikõlblikud.

Lõikes 5 tuuakse välja, et riigiabi taotlemise korral ei või kavandatavat tegevust alustada ega sellega seotud siduvaid kohustusi võtta varem kui taotluse esitamise päevale järgneval päeval. Kliimakindluse hindamise kulud on ka riigiabi taotlemise korral abikõlblikud vastavalt § 7 lõikele 1. Projekti raames võib teha enne ära eeltööd, nt kliimakindluse hindamine jmt. Nõue tuleneb üldise grupierandi määruse artiklist 6, st abi andmisel peab olema täidetud ergutava mõju nõue. Võimalikud eeltööd on toodud ära üldise grupierandi määruse artikli 2 punktis 23.

Paragrahvi 7 lõigetes 1 kuni 3 käsitletakse täpsemalt meetme raames toetatavate tegevuste abikõlblikkuse perioodi detaile.

Lõikes 1 selgitatakse, et projekti abikõlblikkuse perioodi algus ei või olla varasem kui taotluse esitamise järgnev päev ning lõpp ei või olla hilisem kui 31.12.2029. See tähendab, et kõik projekti tegevused ja ka kulud peavad jääma abikõlblikkuse perioodi. Erandina on abikõlblik periood pikem, kui projektis on olnud vajalik eelnevalt hinnata kliimakindlust ja selleks soovitakse toetust saada.

Lõikes 2 selgitatakse, et projekti abikõlblikkuse perioodi kestus on maksimaalselt 24 kuud. See tähendab, et projekti tegevused ja kulud on abikõlblikud maksimaalselt 24 kuud. Juhul kui projekt eeldab kliimakindluse hindamist ja see viiakse läbi enne taotluse esitamist, on abikõlblikkuse periood maksimaalselt 30 kuud.

Lõikes 3 selgitatakse, et toetuse saaja taotluse alusel ja mõjuva põhjuse olemasolul võib rakendusüksus abikõlblikkuse perioodi pikendada kuni 18 kuu võrra. See tähendab, et abikõlblikkuse perioodi pikendamisel võib ületada ka lõikes 2 nimetatud perioodi. Projekti tegevustega alustamiseks loetakse näiteks hinnapakumuste võtmist, hanke väljakuulutamist,

lepingute sõlmimist, hankimise või ostumenetlusega alustamist jms. Kindlasummalise makse korral loetakse tegevuse alguseks esimese kulu tegemist.

Paragrahvi 8 lõiked 1–11 kirjeldavad riigiabi andmisega seonduvat ja vähese tähtsusega abi andmist. Riigiabi antakse meetmes üldise grupierandi määruse artiklite 14, 29 ja 47 alusel.

Üldise grupierandi määruse artikli 14 keskne nõue on, et tegemist peab olema investeeringuga materiaalsesse või immateriaalsesse varasse ja investeering peab vastama alginvesteeringu mõistele üldise grupierandi määruse artikli 2 punktis 49. Alginvesteeringu liigid on tootmisvõimsuse suurendamine, toodangu mitmekesistamine, tootmise täielik ümberkorraldamine, uue ettevõtte rajamine.

Üldise grupierandi määruse artikli 29 alusel saab toetada protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooni. Peamine tingimus on vastavus protsessiinnovatsiooni mõistele artikli 2 punktis 97.

Üldise grupierandi määruse artikli 47 alusel saab anda investeeringuabi ringmajandusele üleminekuks sama artikli lõike 2 punktide b kuni d järgi (arvestades kehtestatava määruse piiranguid). Üldise grupierandi määruse artikli 47 lõige 4 sätestab, et abi ei tohi vabastada jäätmeid tekitavaid ettevõtjaid mis tahes kuludest ega kohustustest, mis on seotud nende jäätmete töötlemisega, mille eest ettevõtjad vastutavad liidu või riikliku õiguse alusel, sealhulgas laiendatud tootjavastutuse kavade alusel, või kuludest, mida võib pidada ettevõtja tavakuludeks. See säte tähendab muu hulgas seda, et tootjavastutusega seotud kohustuste (näiteks pakendeid ja probleemtooteid puudutavad kohustused) otseseks täitmiseks abi anda ei tohi. Üldise grupierandi määruse artikli 47 lõige 5 sätestab, et abi ei tohi soodustada jäätmeteket ega suurendada ressursikasutust. Üldise grupierandi määruse artikli 47 lõige 6 sätestab, et abi ei saa kogu liidus juba kasumlikuks juurdunud kaubandustavaks saanud investeeringud, mis on seotud tehnoloogiaga. Nimetatud nõudele vastavuse kohta peab taotleja esitama rakendusüksuse kodulehel avaldatava juhise järgi põhjendatud selgituse, tõendades kasutatava tehnoloogia erinevust Euroopa Liidus kasumlikuks juurdunud kaubandustavast. Üldise grupierandi määruse artikli 47 lõike 7 kohaselt on abikõlblikud kulud täiendavad investeerimiskulud, mis määratakse kindlaks, võrreldes projekti investeeringu kogukulusid vähem keskkonnasõbraliku projekti või tegevuse kuludega, kasutades sama lõike punktides a) kuni c) toodud meetodeid. Selle info esitab taotleja rakendusüksuse kodulehel avaldatava juhendi järgi.

Abi ei tohi anda, kui investeeringud tehakse selleks, et järgida liidu normatiive, mis on juba vastu võetud ja jõustunud. Abi võib anda investeeringute tegemiseks, et järgida liidu normatiive, mis on vastu võetud, aga ei ole veel jõustunud, kui investeering tehakse ja viiakse lõpule vähemalt 18 kuud enne normatiivi jõustumist. Põhjenduse selle nõude täitmise kohta esitab taotleja rakendusüksuse kodulehel avaldatava juhendi järgi.

Paragrahvis 9 sätestatakse määrusega antava toetuse piirsumma ja osakaal.

Lõikes 1 sätestatakse minimaalne ja maksimaalne toetus kõikidele tegevustele.

Lõikes 4 sätestatakse toetuse määr ja osakaal kohalikele omavalitsustele. Toetuse määr on kuni 70%. Toetuse osakaal on vastavalt määruse lisale 40–70 protsenti projekti abikõlblikest kuludest. Tegemist on maksimaalse toetuse osakaaluga, millele vastavalt tuleb taotlejal planeerida minimaalne omafinantseeringu osakaal ja vahendid eelarves. Määruse lisas määratakse toetuse maksimaalne osakaal eraldi igale kohaliku omavalitsuse üksusele.

Kohaliku omavalitsuse üksus on finantsjuhtimise seaduse kohaselt sõltuv üksus raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-

õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10 protsenti vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Kohaliku omavalitsuse üksuste individuaalse toetuse määra leidmisel kasutatakse põhimõtet, mille kohaselt kohaliku omavalitsuse üksuste jagamisel toetusmäära vahemikus 40–70% kasutatakse valemit, mille järgi jagatakse kohaliku omavalitsuse tulud Eesti keskmisega. Aluseks on võetud regionaal- ja põllumajandusministri 07.08.2023 kirjas nr 1.4-2/1642-1 soovitatud toetusmäärade kasutamine kohalike omavalitsuste lõikes. Määruse väljatöötamisel tehti analüüs ja võeti arvesse riigihalduse ministri 8. detsembri 2020. a määruse nr 49 „Kohaliku omavalitsuse üksustele liginullenergiahoonete ehitamiseks antava toetuse kasutamise tingimused ja kord“ alusel antavate toetuste osakaalud. Nende kujunemise detailid on toodud samas määruses ja kohalduvad ka kehtestatavale määrusele. Regionaalne diferentseerimine tagab toetuse andmise vastavuses kohaliku omavalitsuse suutlikkusele ise projekti panustada.

Tegevust toetatakse meetmest „Ringmajanduse korraldamine“.

Meede	Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	EL-i toetuse eelarve	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduse korraldamine	Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus; tööstus- ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe suurendamine ja auditite toetamine; jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine; jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine; ringlussevõtu	111 028 963,0	2 122 758	118 500 000	231 651 721

võime suurendamine ja ohutu materjaliringluse tagamine.				
---	--	--	--	--

Rakenduskavaga kooskõlas oleva sekkumise number on 21.2.4.13, rahastatud tegevuste detailne hinnanguline jagunemine on lisatud allpool tabelis 3. Toetuse kasutamise vajalik protsent oleks määruse alusel 50.

Rakenduskavaga kooskõlas olev sekkumine	EL-i toetuse eelarve	EL-i toetuse osakaal	Omafinantseering	Kogumaksumus
Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine (sekkumise number on 21.2.4.13).	10 000 000	50%	10 000 000	20 000 000

Tabel 3. Sekkumise nr 21.2.4.13 eelarve kasutamise plaan

Meetme nimekirjas on ringmajanduse korraldamisel Euroopa Liidu toetuse protsent keskselt 47,93. Kuna toetuse andmisel tuleb arvestada riigiabiga, siis omafinantseeringu panus muutub. EL-i toetuse protsent on arvestuslikult 47,9292631352473 ning omafinantseeringu protsent on 52,0707368647527.

Reaalselt toetuse kasutamise soov on koondina erinev planeeritust. Kui kasutatakse väiksema toetuse protsendiga eelarvet, siis suurendatakse teises sekkumises toetuse osakaalu (kogusumma on sekkumistes paigas).

Kliimaministeeriumi struktuuritoetuste ringmajanduse korraldamise osa eelarve jaotuse vajadus on alljärgnev.

Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	EL-i toetuse eelarve	EL-i toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus	9 000 000	63%	794 117	4 500 000	14 294 117
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	850 000	85%	150 000	0	1 000 000
Lisaraha (sekkumisest 21.2.4.15)	2 000 000	85%	352 941	0	2 352 941
b) TAT käskkiri parandmõjud (toorme allikate taastamine)	650 000	85%	114 706	0	764 706

Lisaraha (sekkumisest 21.2.4.15)	1 000 000	85%	176 470	0	1 176 470
c) TAT määrus avatud taotlemine	4 500 000	50%	0	4 500 000	9 000 000
Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine	34 500 000	33,33%	0	69 000 000	103 500 000
a) TAT määrus – audit (ressursi- ja kemikaaliaudit)	1 000 000	33,33%	0	2 000 000	3 000 000
b) TAT määrus – investering	33 500 000	33,33%	0	67 000 000	100 500 000
Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine (määrus) (sekkumise number on 21.2.4.13).	10 000 000	50%	0	10 000 000	20 000 000
Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine	35 528 963	69%	975 699	15 000 000	51 504 662
a) TAT käskkiri (riigi poolt vajaliku taristu arendamine)	740 769	47,93%	804 778	0	1 545 547
b) TAT avatud taotlemine	34 788 194	70%	170 921	15 000 000	49 959 116
Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine (avatud taotlemine, määrus)	22 000 000	52%	352 942	20 000 000	42 352 942

Eelnõu 3. peatükis sätestatakse nõuded taotlejale, partnerile ja taotlusele.

Paragrahvi 10 lõikes 1 sätestatakse nõuded taotlejale ja partnerile.

Lõikes 1 selgitatakse, kes võivad toetust taotlema tulla.

Lõikes 2 selgitatakse, et § 5 lõike 2 punktis 1 toodud tegevuste puhul ei anta toetust taotlejale, kelle tegevusala vastab justiitsministri 28. detsembri 2005. a määruse nr 59 „Kohtule dokumentide esitamise kord“ lisas 16 „Eesti majanduse tegevusalade klassifikaatori (edaspidi EMTAK)“ toodud järgmistele koodidele: töötlev tööstus (jagu C, alajagu 10–33).

Lõikes 3 selgitatakse, et määruse alusel ei anta toetust suurettevõtjale. Suurettevõtjatel on tihti parem ligipääs turupõhistele rahastamisvõimalustele ning võimekus teostada suuri projekte ka ilma riikliku toetuseta. Seetõttu suunatakse toetusvahendid eelkõige sinna, kus nende mõju on kõige suurem ja vajadus kõige pakilisem. Riiklikud toetusmeetmed peavad olema proportsionaalsed ja vajalikud. Toetusmeede peab olema suunatud nendele ettevõtjatele ja tegevustele, mille puhul on ilmne, et riiklik sekkumine on oluline tulemuste saavutamiseks. Suurettevõtted, kellel on sageli stabiilsem rahavoog ja suuremad ressursid, ei vaja toetust sama ulatuslikult kui väiksemad ettevõtted, mistõttu nende välistamine aitab vältida ülemäärast sekkumist turumehhanismidesse. Suurettevõtted viivad investeringuid läbi suurema tõenäosusega ka ilma toetuseta, mis tähendab, et toetuse lisandväärtus nende puhul on sageli

piiratud. Vastupidiselt on väikese või keskmise suurusega ettevõtjatel tihti just toetus otsustavaks teguriks investeringu või projekti elluviimisel, mistõttu on nende puhul toetuste mõju oluliselt suurem.

Lõikes 4 tuuakse välja, et taotleja ja partner peavad vastama ühendmääruse §-le 3.

Lõikes 5 tuuakse välja, et taotlejal on kohustus teatada rakendusüksusele infost, mis mõjutab toetuse andmise otsust. Info, mille põhjal otsus langetatakse, peab olema võimalikult asjakohane, et vältida hilisemaid vaidlusi ja tagasinõudeid. Taotleja peab selgitama, kuidas vastab taotlus määruse nõuetele.

Paragrahvi 11 lõigetes 1 kuni 4 sätestatakse nõuded toetuse taotlusele.

Lõikes 1 nõutakse, et toetus, mida taotletakse, ei ületaks §-s 9 sätestatud piirmäärasid ning vastaks ühendmääruse § 4 lõikes 1 sätestatule.

Lõikes 2 selgitatakse, milliseid lisaandmeid ja -dokumente peab taotlus sisaldama lisaks ühendmääruse § 4 lõikes 1 nimetatud nõuete täitmist tõendavatele dokumentidele ning ühendmääruse § 4 lõikes 2 nimetatud kinnitustele.

Taotlus peab vastama määruse tingimustele, mis tagab, et toetust antakse eesmärgipärasteks tegevusteks ning projekt on tulemuslik. Taotlus peab sisaldama paragrahvis kirjeldatud andmeid ja dokumente.

Lõike 2 punkti 2 kohaselt tuleb esitada kinnitus, et projekt vastab põhimõttele „ei kahjusta oluliselt“. Kinnitus tuleb esitada rakendusüksuse kehtestatud juhendi alusel, juhend avaldatakse taotlusvooru avamisel rakendusüksuse kodulehel. Taotlejal tuleb esitada selgitused vee säästmiseks parima võimaliku tehnika rakendamise kohta. Taotleja selgitab, millist parimat võimalikku tehnikat kasutatakse vee säästmiseks ning reovee käitlemiseks, kogumiseks ja töötlemiseks jäätmete ringmajanduseks ettevalmistamise ja liigiti kogutud jäätmete ringlussevõtu projektis. Kui reovett ei suunata ühiskanalisatsiooni, tuleb see puhastada ja suunata suublasse. Sama vett peaks kasutama protsessis võimalikult kaua. Vältida tuleb saasteainete (ka mikroplasti) sattumist keskkonda. Tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali või mereala head keskkonnaseisundit. Sellist tegevust ei toetata, kuna see pole kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõttega.

Lõike 2 punkti 14 kohaselt tuleb esitada kliimakindluse tagamise hinnang taristuinvesteringute puhul (näiteks hoone), mille kestvus on vähemalt viis aastat. Hinnang esitatakse rakendusüksuse kehtestatud juhendi kohaselt, mis põhineb ühendmääruse lisal 3 ning kohaldatakse B-osa. Andmekoosseisus kirjeldatakse hindamise dokumentatsiooni sisule esitatavaid minimaalseid nõudeid.

Lõike 2 punkti 19 kohaselt peab taotleja arvestama projekti tegevuste elluviimisel kõiki asjakohaseid keskkonnaalaseid õigusakte. Struktuurivahendite kasutamiseks tuleb tutvuda ja kohaldumisel arvestada korraldusasutuse veebilehel⁴ toodud keskkonnanõuetega. Taotleja kinnitab, et toetatavad tegevused on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021. a määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“. Enne kinnituse andmist tutvub taotleja „ei kahjusta oluliselt“ teabelehega, mis on lisatud taotlusmaterjalide juurde, et taotleja saaks anda informeeritud kinnituse. Rakendusüksus lisab e-toetuse keskkonda sellised kinnitused, mis kohalduvad kõikidele taotlejatele ühtemoodi.

Lõike 2 punkti 21 kohaselt tuleb § 5 lõike 2 punktis 2 nimetatud tegevuse puhul taotlejal esitada Eesti taaskasutusorganisatsiooni kinnitus pakendi ringlussevõetavuse kohta. Taaskasutusorganisatsiooni kinnitusest peab nähtuma, kas see organisatsioon suunab pakendid ringlusse ning kes on pakendite ringlusse võtja.

Lõike 2 punkti 23 kohaselt tuleb § 5 lõike 2 punktis 3 nimetatud tegevuse puhul esitada ajakohane äriplaan, mis on koostatud rakendusüksuse kehtestatud juhendi järgi.

⁴ <https://www.rtk.ee/toetuste-taotlemine-ja-korraldamine/taotlejale-ja-toetuse-saajale/keskkonnanouded>

Kliimakindlus tagatakse üldiselt juba projekteerimise käigus ning üldjuhul arvestab projekteerija ehitusprojekti koostamisel ka tuleviku kliimatrendidega.

Lõikes 3 selgitatakse, et lõike 2 punktis 8 nimetatud võrreldavad hinnapakumused peavad olema saadud kirjalikku taasesitamist võimaldavad vormis ja vastavas turusektoris tegutsevalt ettevõtjalt ühesuguse lähteülesande järgi hinnapäringu tulemusel. Et teha hinnavõrdlus kindlasummalise makse kehtestamiseks, on vaja kirjalikult taasesitataval vormil võrreldavaid hinnapakumusi üksteisest sõltumatult pakkujatelt ning pakumuse lähteülesande kirjeldust koos küsitud pakumuste infoga. Taotleja peab olema teinud piisavaid pingutusi võrreldavate hinnapakumuste saamiseks, millega tagada konkurentsi ärakasutamine ning optimaalne hinna ja kvaliteedi suhe. Konkurentsivõimelist hinda saab tõendada võrreldavate pakumustega. Ühe ettevõtte esitatud pakumusega ei saa piirduda (sh juhtudel, kus pakkujad on näiteks pakumuste esitamisest loobunud). Seejuures on oluline, et pakumuste võtmise protsess on selge ja läbipaistev, pakumuste esitamiseks on antud piisavalt aega ning taotleja on selle dokumenteerinud, et tagada kontrolljälje olemasolu (sh võimalike auditite raames).

Lõikes 4 selgitatakse, et taotluses peab olema täpselt ja põhjalikult kirjeldatud, kuidas on avalikkusele pakutavates lahendustes ja teenustes ning tegevustes osalemisel tagatud ligipääsetavus erivajadustega inimestele. Samuti kuidas on avalikkusele edastatav info ligipääsetav liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuudega inimestele.

Eelnõu 4. peatükis kirjeldatakse toetuse taotlemise ja taotluste menetlemise protsessi.

Paragrahvi 12 lõikes 1 selgitatakse, et toetust antakse jooksva taotlusvooru kaudu.

Lõikes 2 sätestatakse, et taotlusvooru eelarve ja ajakava kinnitab rakendusasutus käskkirjaga ning edastab asjakohase teabe rakendusüksusele. Kinnitatud eelarve peab vastama käesoleva paragrahvi lõikele 3, mille kohaselt vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest tuleb suunata toetusteks tootmisüksustesse väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Käskkirjas võib rakendusasutuse juht määrata taotlusvooru eelarve jagunemise toetatavate tegevuste ja taotlejate vahel. Käesolev regulatsioon võimaldab toetust paindlikumalt suunata erinevatele tegevustele ja taotlejatele. Lähtutakse nii riiklikest prioriteetidest kui ka turu nõudlusest.

Lõikes 3 sätestatakse, et 40% taotlusvooru eelarvest tuleb suunata väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. See nõue kehtestatakse Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammi 2023–2027 ülesande „Analüüs ja ettepanekud „Rohelisem Eesti“ ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetuste suunamiseks väljapoole Tallinna ja Tartu regioone“ alusel. Ülesanne tuleneb Vabariigi Valitsuse üldisest eesmärgist ja valitsusliidu aluspõhimõttest nr 7.1.5 „Tugevdame Euroopa Liidu struktuurivahendite kasutamisel ettevõtlustoetuste regionaalse jaotamise põhimõtet“. Selleks kehtestame suuremat regionaalset tasakaalu loovad tingimused toetuste taotlemiseks ja kasutamiseks, eesmärgiga suunata „Nutikam Eesti“ ja „Rohelisem Eesti“ ettevõtlusmeetmete puhul vähemalt 40% toetustest väljapoole Tallinna ja Tartu regioone. Rakendusüksus jälgib ja tagab, et see nõue on täidetud. Kui 40% eelarvest ammendub, avatakse ka Tallinna ja Tartu regiooni eelarve väljaspool seda regiooni taotlevatele ettevõtetele. Juhul, kui projekt on regionideülene, hõlmates nii Tallinna või Tartu regiooni kui ka väljaspool neid asuvaid piirkondi, arvestatakse selle projekti toetuse eelarve väljaspool Tallinna ja Tartu regiooni suunatuks.

Lõikes 4 selgitatakse, et rakendusüksus kuulutab taotlusvooru välja oma kodulehel ja sihtrühmale suunatud avalikus kanalis (sõltub avatava taotlusvooru tegevustest). Taotlusvooru peatamisest või sulgemisest teavitab rakendusüksus oma kodulehel ja sihtrühmale suunatud avalikus kanalis. Rakendusüksus sulgeb taotlusvooru selle eelarve ammendumisel või rakendusasutuse käskkirja alusel.

Lõikes 5 selgitatakse, et projektide rahastamiseks võib taotlusvoore korraldada ühe või mitme § s 5 nimetatud tegevuse elluviimiseks, mis määratletakse taotlusvooru korraldamise käskkirjas.

Lõikes 6 selgitatakse, et taotlus toetuse saamiseks esitatakse e-toetuse keskkonna kaudu §-s 11 sätestatud tingimuste kohaselt. Kui e-toetuse keskkonnas esineb tõrkeid, rakendub taotluste esitamise päevale ühendmääruse § 5 lõige 2.

Lõikes 7 selgitatakse, et taotluse menetlemine koosneb taotluse ning taotleja ja partneri nõuetele vastavuse kontrollist, hindamisest ja taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemisest.

Lõikes 8 selgitatakse, et rakendusüksus võib anda puuduse kõrvaldamiseks taotlejale ja partnerile kuni kümne tööpäevase tähtaja.

Lõikes 9 selgitatakse, et rakendusüksus teeb taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse 65 tööpäeva jooksul taotluse esitamisest. Taotluse menetlemise aega võib rakendusüksus põhjendatud juhtudel pikendada.

Senine praktika eelmistel rahastusperioodidel on näidanud, et potentsiaalselt toetatavad projektid on keeruka iseloomuga ning menetlused võivad vajada korduvaid lisapäringuid, mistõttu on menetlusaja pikendamine põhjendatud.

Lõikes 10 selgitatakse, et rakendusüksus võib taotluse läbivaatamise käigus nõuda taotlejalt ja partnerilt selgitusi ja lisateavet taotluses esitatud andmete kohta või taotluse muutmist, kui esitatud taotlus ei ole piisavalt selge, näidates ühtlasi, millised asjaolud vajavad selgitamist, muutmist või dokumentide lisamist.

Lõikes 11 selgitatakse, et rakendusüksus tunnistab taotleja ja taotluse nõuetele vastavaks, kui on täidetud käesolevas määruses sätestatud nõuded.

Paragrahv 13 sätestatakse valikukomisjoniga seotud tegevused. Rakendusüksus moodustab nõuetele vastavate taotluste hindamiseks valikukomisjoni, mille koosseisu kuulub vähemalt üks ministeeriumi ja kaks rakendusüksuse nimetatud liiget. Rakendusüksus võib kaasata eksperte. Kõik valikukomisjoni liikmed allkirjastavad erapooletuse ja sõltumatuse deklaratsiooni. Valikukomisjoni tööd korraldab rakendusüksus, kutsudes vajaduse korral kokku koosoleku. Valikukomisjoni eksperte üldjuhul ei avalikustata, et taotlejatel ei oleks võimalik neid mõjutada. Eksperte ei avalikustata üldjuhul ka tagantjärele, et tagada võimalus samade ekspertide kasutamiseks järgmistes sarnase spetsiifikaga toetusskeemides.

Paragrahv 14 sätestatakse projektide hindamine, vastavus- ja valikukriteeriumid ning valikumethodika.

Valikukomisjon hindab projekti kriteeriumide alusel, mis on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega. Sättes nähakse ette, et toetuse taotluses kajastatud projekt kuulub rakendusüksuse poolt rahastamisele ja toetuse taotlus rahuldamisele osaliselt või täielikult üksnes juhul, kui on täidetud kõik taotlejale ja taotlusele esitatud nõuded ning projekt neile nõuetele vastab.

Projekti rahastamise otsustamisel lähtub rakendusüksus alljärgnevatest valikukriteeriumidest.

1. Projekt peab olema kooskõlas „Riigi jäätmekava 2023–2028“ eesmärkidega ning omama mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava erieesmärgi ja toetusmeetme eesmärkide saavutamisele.

Toetuse andmise tingimused on kooskõlas riigi jäätmekava strateegiliste eesmärkidega, eelkõige panustatakse jäätmekava erieesmärgi 3.1 „kestlik ja teadlik tootmine ja tarbimine ning jäätmetekke vältimine ja korduskasutuse edendamine“. Riigi jäätmekavas on erieesmärgi selgitustes välja toodud, et pakendijäätmete vältimisel mängivad olulist rolli pakendatud kaupade tootjad ja kaubandus, kes saavad pakendijäätmete kogust mõjutada pakendidisaini (sh korduskasutuspakendi kasutamise) ja -koguse kaudu. Eestisse sisse toodud pakendatud kaupade

puhul on kohalike meetmetega raske pakendidisaini ja -kogust muuta. Küll aga saavad seda teha kohalikud pakendatud toodete tootjad ja kaubandus. Toetatavad tegevused panustavad riiklike sihtmäärade saavutamisse, mis on näiteks vähendada ühekordselt kasutatavate plastist toidupakendite ja joogitopside tarbimist 2026. aasta lõpuks 25% võrrelduna 2022. aastaga. Sellel erieesmärgil on mh oma roll kliimaeesmärkide saavutamisele kaasaaitamisel. Toidujäätmete tekke vähendamine, ringse pakendidisaini edendamine ja korduskasutuspakendite kasutamisevõimaluste laiendamine panustab kasvuhooonegaaside heite vähendamisse. Eesmärkide saavutamisele kaasaaitamiseks tuleb suurendada kohalike ressursside väärimdamist, tagades samal ajal kohalike ressursside jätkusuutliku ning kliima- ja elurikkuse mõjusid arvestava kasutuse. See omakorda tõhustab loodusressursside kasutamist ja aitab vähendada jäätmete teket.

Valikukriteerium loetakse täidetuks, kui taotluse ja selle lisadokumentide alusel on võimalik asuda seisukohale, et projekt panustab määruces nimetatud toetuse andmise eesmärgi. Toetatavate tegevuste väljatöötamisel on eelnimetatud kriteeriume arvestatud. Toetuse taotleja kinnitab projekti kooskõla riigi jäätmekava eesmärkidega ning mõju perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava eesmärgile ja toetusmeetme eesmärgi saavutamisele.

2. Projekti põhjendatus. Projekt on põhjendatud juhul, kui toetuse taotluses kajastatud tegevused vastavad toetuse määruce §-s 5 nimetatud toetatavatele tegevustele. Kriteeriumi raames hinnatakse, kas:

1) projekti eesmärgipüstitus on põhjendatud – on olemas probleem, kitsaskoht või kasutamata arenguvõimalus;

2) projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ette nähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. See tähendab, et projekti tegevused peavad olema teostatavad ja jätkusuutlikud ning rakendusüksusel tuleb vastavat asjaolu kontrollida. Kriteeriumi kontrollimisel lähtutakse taotlusvormis esitatud infost või taotleja TAT § 11 lõike 2 punkti 28 alusel koostatud äriplaanist. Nende alusel tuvastatakse, kas projekti organisatsiooniline ülesehitus, taotleja infrastruktuur, projekti tehniline lahendus, õiguslikud eeldused, sisendvoogude tagatus ja nõudlus projekti väljundi järele on piisavad, et projekti saab lugeda teostatavaks ja jätkusuutlikuks. Rakendusüksus võib lisaks nõuda huvikirjade esitamist sisendvoogude tagatuse ja projektiväljundi nõudluse tõendamiseks. Huvikirja puhul on tegemist nõudlusanalüüsi kinnitava ja täiendava elemendiga. Huvikirjast nähtuvad võimaliku partneri poolt käsitletavad konkreetsed mahud ning see annab rakendusüksusele kindlust, et turul on potentsiaalsete materjalide järele nõudlus;

3) tegevuste ajakava on realistlik, arvestades mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust ning muid võimalikke faktilisi asjaolusid (näiteks teistest õigusaktidest tulenevad kohustused, loamenetlused ning planeeringud jne).

3. Tuuakse välja vajadus analüüsida projekti kuluefektiivsust. Kriteeriumi puhul hinnatakse, kas:

1) ettenähtud tegevused/lahendused on kuluefektiivne viis planeeritud väljundite/tulemuste saavutamiseks (projekti väljundi jaoks vajalike tegevuste ja eelarve suhe peab olema põhjendatud ja kavandatud tegevused otseselt suunatud projekti väljundite saavutamiseks);

2) planeeritud eelarve on realistlik (planeeritud tegevused, hind ja elluviimise aeg on tasakaalus) ja mõistlik – on selge, milliste arvutuste ja hinnangute alusel on eelarve kokku pandud, planeeritud kulud on vajalikud ja mõistlikud ning taotleja on suuteline rahastama projektile järgnevaid püsikulusid. Oluline on samuti saada info kindlasummalise makse kehtestamiseks eelarveprojekti alusel.

4. Tuuakse välja vajadus analüüsida toetuse taotleja suutlikkust projekt ellu viia. Kontrollitakse, kas taotlejal on kogemus, õiguslik, organisatsioonilised või tehnilised eeldused projekti

elluviimiseks kavandatud viisil, tagades kestlikkuse ja jätkusuutlikkuse (sh taristuinvesteeringute või tootlike investeeringute puhul edasised tegevus- ja hoolduskulud).

5. Taotlus peab olema kooskõlas Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega. Kriteeriumiga hinnatakse, kuidas lisaks projekti vahetutele eesmärkidele võetakse arvesse ja aidatakse kaasa Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega seotud horisontaalsete põhimõtete eesmärkide saavutamisele ja panustatakse seeläbi riigi pikaajalise arengustrateegia näitajatesse, mis on sätestatud §-s 3. Taotlus panustab sellesse teemasse siis, kui taotluses toodud toetavad tegevused on lubatud määruse § 5 järgi ning on võimalik panustada § 3 lõikes 4 sätestatud näitajatesse. Rakendusüksus kontrollib taotluses märgitud sisuliste tegevuste kooskõla eespool kirjeldatuga.

Paragrahvi 15 lõigetes 1–6 sätestatakse taotluse rahuldamise tingimused ja kord.

Lõikes 1 sätestatakse tingimused, millal tehakse taotluse rahuldamise otsus.

Lõikes 2 loetletakse taotluse rahuldamise otsuses olevad toetuse saaja õigused, kohustused ja tingimused. Punkti 5 kohaldatakse mh kindlasummaliste maksete korral, sh käsitletakse maksete suurusi ja tingimusi.

Paragrahv 16 sätestab taotluse rahuldamata jätmise täpsemad tingimused ja korra.

Lõikes 1 sätestatakse, et taotlus jäetakse rahuldamata ühendmääruse § 8 lõigetes 2 ja 3 nimetatud juhtudel.

Lõikes 2 öeldakse, et taotlus jäetakse rahuldamata, kui selles soovitud toetuse suurus ületab meetme eelarve vaba jäägi ja seda ei ole võimalik osaliselt rahuldada, nagu on sätestatud ühendmääruse § 9 lõikes 1.

Lõikes 3 kirjeldatakse rakendusüksuse õigusi juhul, kui taotlus ei vasta ühendmääruse § 9 lõikele 1.

Lõikes 4 loetletakse andmed, mis pannakse kirja taotluse rahuldamata jätmise otsuses.

Lõikes 5 sätestatakse viis, kuidas taotluse rahuldamata jätmise otsus taotlejale edastatakse.

Paragrahv 17 sätestab täpsemad tingimused, millal taotlus rahuldatakse osaliselt või kõrvaltingimusega.

Lõike 1 kohaselt on taotluse osaline rahuldamine lubatud põhjendatud juhul ja tingimusel, et projekti eesmärk on saavutatav ka osalise toetusega. Taotluse osalisel rahuldamisel võib taotleja nõusolekul vähendada toetuse summat ning muuta toetatavaid tegevusi.

Lõikes 2 tuuakse välja, mis tingimustel saab taotlust osaliselt rahuldada.

Lõikes 3 sätestatakse, et taotluse võib osaliselt rahuldada ühendmääruse § 9 lõike 1 järgi.

Lõikes 4 kirjeldatakse juhtu, kui toetus on otsustatud tingimuslikult rahuldada. Sellisel juhul saab taotleja toetust alles pärast seda, kui on täitnud rakendusüksuse poolt ette kirjutatud tingimused. Maksete saamise õigus tekib toetuse saajal pärast seda, kui ta on rakendusüksusele tõendanud kõrvaltingimuse saabumist või täitmist.

Lõikes 5 sätestatakse, millal saab taotluse rahuldamise otsuse teha kõrvaltingimusega. See toimub ühendmääruse § 9 lõigete 2 ja 3 järgi.

Paragrahv 18 sätestab taotluse rahuldamise otsuse muutmise protsessi.

Lõikes 1 sätestatakse võimalused, mille alusel saab taotluse rahuldamise otsust muuta.

Lõikes 2 loetletakse juhud, kui toetuse saaja on kohustatud taotlema rakendusüksuselt taotluse rahuldamise otsuse muutmist.

Lõikes 3 sätestatakse, et rakendusüksusel on õigus keelduda taotluse rahuldamise otsuse muutmisest, seda juhul, kui muutub oluliselt projekti oodatav tulemus. Ühendmääruse § 12 lõike 6 kohaselt on kindlasummalise makse kasutamisel lubatud muuta üksnes projekti abikõlblikkuse perioodi. Seega tuleb projekti tegevuste ja tulemuste määramisel olla väga hoolikas.

Lõikes 4 reguleeritakse tähtaeg, mille jooksul peab rakendusüksus muutmise otsuse tegema.

Paragrahv 19 sätestab taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamise.

Eelnõu 5. peatükis kirjeldatakse toetuse saaja ja partneri õiguseid ja kohustusi.

Paragrahv 20 sätestab toetuse saaja ja partneri õigused ja kohustused. Toetuse saajal on õigus saada projekti elluviimiseks rakendusüksuselt infot ja selgitusi projekti koordineerima määratud projektikoordinaatorilt.

Toetuse saaja kohustus on projekt taotluse alusel ellu viia, projekti tegevustega alustada kuue kuu jooksul abikõlblikkuse perioodi algusest arvates ning projekti tulemust taotluses kirjeldatud viisil kasutada ja säilitada viis aastat pärast projektile lõppmakse tegemist.

Viie aasta säilitamiskohustus sellisel perioodil on oluline, kuna toetuse abil tehakse suuremahuline investering ning see muutub kulutõhusaks pikema perioodi jooksul. Viieaastane periood annab ka kindluse, et investeringuga soetatud seadmeid ja tarkvara kasutatakse sihipäraselt piisava aja jooksul ja see toetab meetme eesmärkide saavutamist. Lisaks soodustab see soetama seadmeid, mis kestavad kauem ja toetavad seeläbi ka ringmajanduse põhimõtet. Projekti tegevustega alustamiseks loetakse näiteks hinnapakkumuste võtmist, hanke väljakuulutamist, lepingute sõlmimist, hankimise või ostumenetlusega alustamist. Kindlasummalise makse korral loetakse üldjuhul tegevuse alguseks esimese kulu tekkimist. Kindlasummalise makse korral tuleb toetuse saajal esitada rakendusüksusele dokumendid tegevuse alustamise kohta.

Toetuse saajal, kes on hankija riigihangete seaduse tähenduses, tuleb riigihangete korraldamisel järgida riigihangete seadust ning eelistada keskkonnahoidlike riigihangete kriteeriume.

Projekti elluviimisel peab toetuse saaja järgima asjakohaseid kohalduvaid keskkonnaalaseid õigusakte ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.06.2020, lk 13–43), artiklis 17 nimetatud „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtet. Projekt ei tohi riivata Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud põhiõiguseid.

Paragrahvis 21 sätestatakse toetuse kasutamisega seotud aruannete esitamise kord ja aruandes kajastatud teave. Rakendusüksus võib täpsustada aruannetes esitatavat teavet.

Lõigetes 1–6 sätestatakse, mida peab toetuse saaja aruandes kajastama, millal ja kuidas selle esitada. Projektide korral, mille puhul on kohustus esitada kliimakindluse analüüs, peavad toetuse saajad lõpparuandes esitama mh teabe, milliseid kliimakindluse tagamise leevendusmeetmeid või lahendusi projekti elluviimisel rakendati. Aruande esitamisel on oluline roll rakendusüksusel, kes täpsustab vastavalt taotlusele, kui tihti ja millal peab aruande esitama. Eeldatavalt toimub järelaruandlus aastaste tulemuste esitamise baasil esimesel ja viiendal aastal peale projekti lõppu rakendusüksuse etteantud vormi alusel. „Eesti 2035“ näitajatesse panustamine fikseeritakse ainult kinnitamise teel, eraldi infot ei koguta.

Lõikes 5 nimetatud § 3 lõikes 6 toodud näitaja saavutustaset hinnatakse järgnevalt.

1. Paragrahvi 5 lõike 2 punktis 1 nimetatud tegevuse puhul arvestatakse esmase toorme säästuna välditud toidujäätmete kogust või tekkivate toidujäätmete koguse vähenemist tonnides aasta kohta. Projektiga välditakse toidujäätmete teket, kui projekti tegevuse raames näiteks jagatakse või müüakse potentsiaalselt realiseerimata jääv toit kolmandatele osapooltele inimestele tarbimiseks. Toetuse saaja raporteerib saavutustaset aasta kohta tonnides KIK-i etteantud arvutusmeetodika alusel.

2. Paragrahvi 5 lõike 2 punkti 2 projektide puhul arvestatakse esmase toorme säästuna turule lastava pakendi massi ulatuses, mis kasutab teisest tooret ning uue ja vana pakendi massi vahet. Näiteks ettevõtte laseb turule pakendi, mis on 50 g kergem ja sisaldab 100 g ulatuses teisest tooret, siis esmase toorme säästuna arvestatakse massi, mida üldse ei kasutatud (50 g), ning teisese toorme massi (100 g). Toodud näite puhul on esmase toorme sääst pakendi kohta 150 g.

3. Paragrahvi 5 lõike 2 punkti 3 projektide puhul arvestatakse esmase toorme säästuna ja jäätmetekke vähenemisenä tonnides pakendite kogust aastas koos nende käitlemistarvikutega, mis jääb antud projekti tulemusel vähemaks võrreldes ühekordse pakendi kasutusega sama tegevuse läbiviimisel. Näiteks, kui varem kasutati aastas 10 000 ühekordset pakendit kaaluga 10 g ja nüüd kasutatakse sama tegevuse jaoks aastas 100 korduskasutatavat pakendit elueaga üks aasta ja kaaluga 20 g ning antud pakendit ole vaja hooldada, siis saavutatav esmase toorme sääst on $100 t - 2 t = 98 t/a$. Kui korduskasutuspakendi tootmisel on osaliselt kasutatud teisest tooret, siis väheneb maha arvestatav osa teisese toorme massi võrra. Nt kui eelnevas näites 50% korduskasutuspakendi toormest on teisene toore, siis esmase toorme sääst on $100 t - 2 t \times 0,5 = 99 t/a$. Pakendi transpordi, hoolduse ja puhastuse korral lähevad esmase toorme arvestusse ka aastas kasutatavad transpordikütused, hooldustarvikud ja puhastuvahendid ning vesi, arvestusse ei lähe transpordiseadmed, puhastusseadmed ja hooldusseadmed. Nt kui eelnevas näites kulub aastas tarneahelas pakendi kokku kogumisele ja laiali vedamisele 5 t kütust ja pakendite puhastusele 5 t vett koos pesuvahenditega, siis esmase toorme sääst on $100 t - 2 t \times 0,5 - 5 t - 5 t = 89 t/a$.

Eelnõu 6. peatükis kirjeldatakse toetuse maksmise ja kasutamise tingimusi.

Paragrahvis 22 sätestatakse, et toetust makstakse tegelike kulude alusel ühendmääruse § 27 lõike 1 ja kindlasummalise maksena ühendmääruse § 28 lõike 2 alusel käesolevas määruses ja taotluse rahuldamise otsuses sätestatud tingimustel. Maksetaotluse menetlemine ja selle peatamine toimub ühendmääruses sätestatud korras.

Eelnõu 7. peatükis kirjeldatakse taotluse menetlemisega seotud finantskorrektsioone ja vaideid.

Paragrahv 23 sätestab, mille põhjal tehakse finantskorrektsiooni otsus ja toetus tagastatakse. See tehakse ÜSS2021_2027 §-de 28–30 ja ühendmääruse §-de 34–38 põhjal.

Paragrahvis 24 kirjeldatakse vaide esitamise protsessi. Vaie tuleb ÜSS2021_2027 § 31 järgi esitada enne halduskohut rakendusüksusele ning see vaadatakse läbi haldusmenetluse seaduses sätestatud korras. Sama paragrahvi kohaselt võib esitada vaide, mis on tehtud auditi aruande alusel.

4. Eelnõu vastavus EL-i õigusele

Eelnõu alus on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.06.2021, lk 159–706). Määruse koostamisel lähtutakse muu hulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/1058, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

5. Määruse mõjud

Määrusega reguleeritava meetme tulemused aitavad ellu viia tegevusi Eesti majanduse toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Määruse koostamise hetkel teadaoleva info põhjal hindame, et määruse eelarve vahenditega saavutatakse rakenduskavaga seatud näitajate sihttasemed. Toetus on ühekordne tõuge nõuete täitmiseks ning seega ei mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni.

5.1. Määruse üldine mõju.

Määruses planeeritud tegevused lähtuvad „Eesti 2035“ strateegiast ning selle juurde kuuluvast tegevuskavast, mille raames on Vabariigi Valitsus kokku leppinud reformides ja muudatustes, mis on vajalikud strateegiliste sihtide saavutamiseks ja Euroopa Komisjoni poolt Eestile antud riigipõhiste soovitude elluviimiseks. Meetme tegevusega panustatakse ettevõtete rohepöördesse, kuna selle saavutamiseks tuleb jätkata tootmise kasvu lahtisidumist suurenevast ressursikasutusest ning tootmise keskkonnamõju vähendamist.

5.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele.

Vähendatakse imporditava toorme kasutust tänu tõhusamale ressursikasutusele ehk suureneb ressursisõltumatus teise toorme kasutuse suurendamise kaudu.

5.3. Mõju elu- ja looduskeskkonnale.

Meetmest tehtud investeeringute tulemusena väheneb esmase toorme ammutamisega kaasnev mõju elu- ja looduskeskkonnale. Meetme raames rahastatavad projektid aitavad kaasa ka kasvuhooegaaside heidete vähenemisele, keskkonnanahoiu suurendamisele, ressursside tõhusamale kasutusele ja ringmajanduse edenemisele ning laiemalt rohepöörde saavutamisele.

5.4. Mõju majandusele.

EL-i vahenditega on võimalik ellu viia tegevusi Eesti toodete ja teenuste ressursimahukuse vähendamiseks. Meetme tulemusel parandatakse ettevõtete võimalusi teha investeeringuid jäätmetekke vähendamise ning pakendite ringlussevõetavuse parandamiseks ja korduskasutuseks, sh panustatakse Eesti ressursitootlikkuse ja lisandväärtuse kasvu.

5.5. Mõju regionaalarengule.

Kuna meetme tegevuse käigus saavutatakse esmase toorme sääst, on eeldatavalt kaudne positiivne mõju regionaalarengule jätkusuutlikumad ettevõtted, kes kohalikku elu aitavad üleval hoida. Toetatava sihtgrupi põhjal võib eeldada toetuse suuremat koondumist tööstuspiirkondadesse. Võib eeldada, et piirkonnad, kus on vähem elanikke ja seega jäätmeteket, on huvi toetuste vastu väiksem. Teise toorme kasutuse suurendamine aitab kaasa Eesti majanduse kasvule. Samuti väheneb sõltuvus esmasest, sh imporditavast toorainest, väärtustatakse rohkem Eestis saadavat teisest toorainest. Regionaalse ebavõrdsuse vähendamine tagatakse sättega, mille kohaselt vähemalt 40% taotlusvooru eelarvest suunatakse toetusteks tootmisüksustesse väljapoole Tallinna ja Tartu regioone.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeeriumi, Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi, Siseministeeriumi, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, Riigikantselei, Euroopa Komisjoni, perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitikate rakendamise seirekomisjoni liikmete ning Eesti Linnade ja Valdade Liit ja Riigi Tugiteenuste Keskusega. Eelnõu saadetakse arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) eelnõu juhtkomisjonile.